

בס"ד. שיחת ש"פ וישלח, ח"י כסלו, ה'תשכ"ג.

בלתי מוגה

א. בין התקנות של כ"ק מו"ח אדמו"ר — שנתפרסמו בין התמימים, אנ"ש ולומדי תורה, והולך ומתפשט בקרב כל ישראל — ישנה התקנה ללמוד בכל יום שיעור תניא כפי שנחלק על ידו, באופן שהתחלה היא ב"ט כסלו, ראש-השנה לתורת החסידות ולדרכי החסידות, והסיום הוא ביום ח"י כסלו, ערב י"ט כסלו¹.

ונמצא, שביום זה, שבו מסיימים לימוד ספר התניא, ישנו ענין של שמחה לגמרה של תורה.

ובהקדמה:

אע"פ שהשם "תניא" הוא בעיקר רק על החלק הראשון, "הנקרא בשם ספר של בינונים"²,

ובהדפסת התניא בפעם הראשונה נדפסו רק שני החלקים הראשונים: ספר של בינונים ושער היחוד והאמונה,

וגם לאח"ז, כשהדפיסו את התניא עם אגרת התשובה, שאף היא פותחת בתיבת "תניא" — הרי מצינו בכת"י ישנים שהחלק הראשון נקרא בשם "תניא גדול", ואילו אגה"ת נקראת בשם "תניא קטן"³, שמזה מובן שעיקר השם "תניא" קאי על החלק הראשון,

ובפרט ע"פ מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו הידוע⁴ שג"ן פרקי התניא הם כנגד ג"ן סדרים דאורייתא, והרי גם השמחה שעושים בשמח"ת לגמרה של תורה היא על תושב"כ דוקא —

אעפ"כ, כיון שלאח"ז ניתוספו לספר התניא גם שאר החלקים, ועד לאגרת הקודש וקונטרס אחרון, שניתוספו ע"י בני המחבר [וביניהם גם אדמו"ר האמצעי, ממלא מקומו של רבנו הזקן, והרי "ממלא מקום" פירושו שממלא את כל המקום, דהיינו שממלא את כל הענינים שהיו מקודם בכל פרטיהם (כמדובר כמ"פ⁵)], ובפרט לפי מ"ש הרבנים בני

4 קיצורים והערות לספר לקו"א ע' קנג. ולאח"ז באג"ק שלו ח"ד ע' רסה.

5 ראה גם לעיל ע' 179. וש"נ.

1 ראה גם תו"מ חל"ב ריש ע' 331.

2 לשון דף השער.

3 ראה בהערות שנדפסו בסוף ס' התניא.

המחבר, שע"י אגה"ק וקו"א אפשר להבין הביאור בלקוטי אמרים — הרי מובן שכולם נכללים בספר התניא.

ועד"ז מובן בנוגע ללימוד כל ספר התניא כפי שנחלק לימי השנה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר — שהי' ממלא מקום אביו, ולמעלה בקודש עד רבנו הזקן, וכנ"ל שהפירוש ד"ממלא מקום" הוא באופן שישנם כל הענינים שהיו מקודם, ועד שלאמיתו של דבר הכל אחד באחדות פשוטה⁷, ולכן לא שייך לומר התואר "הקודם" ("דער פריערדיקער"), כי כל הענינים בכל פרטיהם ישנם גם בהוה — כך, שהשמחה לגמרה של תורה בנוגע לספר התניא היא כאשר מסיימים את כל החלקים הנ"ל, ביום ח"י כסלו.

ב. סיום ספר התניא הוא באגרת "הוכח תוכיח את עמיתך", שבה מסיים רבינו הזקן בענין השבת, וז"ל:

"בהיות מודעת זאת לי"ח כי בכל המצות יש פנימיות וחיצוניות, וחיצונית מהשבת היא שביתה מעשי' גשמיית .. ופנימית השבת היא הכוונה בתפלת השבת ובת"ת .. וזו היא בחי' זכור. ובחי' שמור בפנימיות היא השביתה מדיבורים גשמיים כמו ששבת ה' מיו"ד מאמרות שנבראו בהם שמים וארץ גשמיים"⁸, ומסיים: "כי זה לעומת זה כו". ובתיבות אלו מסתיים ספר התניא.

וצריך להבין:

- (א) מהי הכוונה בתיבות אלו — "כי זה לעומת זה כו"?
- (ב) מדוע מסתיים ספר התניא בתיבות "זה לעומת זה", שלכאורה הם ענין בלתי-רצוי?
- (ג) למה מוסיף ("זה לעומת זה) כו", ואינו מביא מהכתוב¹⁰ גם תיבת "עשה"?

בשלמא מה שאינו מביא תיבת "האלקים" — הרי זה לפי ששם אלקים מורה על ענין הצמצום שממנו נמשכים הגבורות, ומהם נמשכים דינים כו' (ולכן, אף ששם אלקים הוא שם קדוש, מ"מ מבקשים שמבחי' "אלקים" ישתנה להיות "ברב חסדך"¹¹); אבל לכאורה הי' לו להביא תיבת "עשה"?

(9) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשט"ז סכ"ד ואילך (תו"מ חט"ו ע' 276 ואילך). התוועודות תשמ"ב ח"ג ע' 1404 ואילך.
(10) קהלת ז, יד.
(11) תהלים סט, יד.

(6) בהקדמתם לתניא.
(7) ראה גם תו"מ חכ"ה ע' 148. וש"נ.
(8) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשח"י סכ"ג (תו"מ חכ"א ע' 222 ואילך). וש"נ.

ובפרט שמזכיר לפנ"ז "שמים וארץ גשמיים" [שלכאורה גם ענין זה אינו מובן, שהרי הי' יכול לומר "שמים וארץ" סתם, ומה נוגע תיבת "גשמיים"], וא"כ, בודאי הי' לו להזכיר גם תיבת "עשה".

ד) גם צריך להבין מ"ש בביאור הענין ד"זכור", ש"פנימית השבת היא הכוונה בתפלת השבת ובת"ת" — שמשמעות הלשון היא שמדובר אודות תלמוד תורה בכלל, ולא רק להתורה שלומד בשבת — דלכאורה אינו מובן: תלמוד תורה — מאן דכר שמי'?! מה שייכותו לענין פנימיות השבת? ולאידך — אם התורה (גם התורה שלומד בחול) שייכת לשבת — מדוע דוקא תורה ולא מצוות?

ג. והביאור בכל זה — בהקדמה:

כשם שכל הענינים שבעולם נמשכים ממקורם בקדושה [וכידוע שבאצילות ישנו שורש כל הנבראים, ולכן מצינו¹² שמלכות דאצילות נקראת בשמות של נבראים מסוג הצומח והדומם, כמו מיני פירות ואבנים כו'] — הנה גם ב' הענינים דשבת וחול (קודש וחול) ישנם גם בקדושה: חול שבקודש וקודש שבקודש.

וזהו כללות החילוק בין תורה למצוות:

מצוות — נתלכשו בדברים גשמיים, כמו ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי, והיינו, שענין המצוות הוא לברר את הצמר ועור הבהמה, שהי' אפשר להשתמש בהם לענינים אחרים שאינם עניני קדושה, ועד לענינים שהם היפך הקדושה, והבירור שלהם הוא עי"ז שעושים מהם ענין של מצוה, עי"ז נוטלים טלית של צמר וקושרים בה ציצית (שהרי הציצית עצמם אין בהם מצוה, והמצוה היא רק כשהם קשורים בטלית¹³, בחי' המקיף), ונוטלים קלף ועושים ממנו תפילין, וקושרים בהם רצועות הנמשכות עד הטבור כו'¹⁴. ומצד ההתלכשות בגשמיות שבמצוות, הרי זה נקרא בחי' חול שבקודש.

משא"כ התורה — היא בחי' שבת, שהרי "אין דברי תורה מקבלין טומאה, שנאמר¹⁵ הלא כה דברי כאש כו'¹⁶, ואפילו הלומד תורה באופן ד"לא זכה", שעליו ארוז"ל¹⁷ ש"נעשית לו" ההיפך דסם חיים — הרי זה

14) ראה תו"מ סה"מ אלול ע' רסב. וש"נ.

15) ירמי' כג, כט.

16) ברכות כב, א.

17) יומא עב, ב. תענית ז, א. וראה תו"מ

ח"ל ס"ע 272. וש"נ.

12) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"א ריש

ע' קצ, ועל מאמרז"ל ע' שצו (בשם הפרדס).

המשך תרס"ו ע' קמא, וסה"מ עת"ר ריש ע'

יז (בשם הע"ח). ועוד.

13) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסכ"א.

וש"נ.

רק בנוגע אליו, אבל התורה עצמה — אינה מקבלת טומאה, וכמו האש, שגם כשנאחזת בפתילה, נשארת בטבעה לעלות למעלה. ולכן פוסק רבנו הזקן בשו"ע הלכות תלמוד תורה¹⁸, שאפילו מי שלומד תורה באופנים היותר תחתונים ד"שלא לשמה", מ"מ, המאור שבה מחזירו למוטב¹⁹, כיון שהתורה נשארת במדריגתה ואינה מקבלת טומאה, אפילו אם לא טבל קודם לימודו כו', ובשעת מעשה ה"ה מוסיף חיות בקליפות.

ומזה מובן, שב' הענינים דחול ושבת כפי שהם בקדושה עצמה הם: מצוות ותורה.

ד. והנה, כיון שהמצוות נתלכשו בדברים גשמיים, זקוקים הם לעלי'. וזהו ענינו של יום השבת — שבו עולים כל המצוות שנעשו בימות החול.

וכידוע בפירוש תיבת "ויכולו"²⁰, שיש בזה ב' פירושים²¹: לשון כליון ולשון תענוג²², כי ביום השבת עולים כל הענינים הגשמיים, ולכן מצוה "לענגו בעונג אכילה ושתי"²³, בבשר שמן ויין ישן²⁴ — אף שבחול לא זו בלבד שאין זו מצוה, אלא אדרבה — ענינים אלו עלולים להורידו כו'.²⁵ ואם הדברים אמורים בכל הענינים הגשמיים — הרי עאכ"כ בנוגע למצוות של ימות החול, שבדאי עלולות ביום השבת.

וזהו תכלית כל הענינים שבימות החול — שיתעלו ויזדככו ביום השבת. וכמ"ש "כל פעל הוי' למענהו"²⁶, "ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו"²⁷, דהיינו שתכלית כל הענינים — ועד להענין ד"אף עשיתיו", דקאי על "שלשה שפתחו באף כו"²⁸ — הוא כדי להעלותם בבחי' "לכבודי", שהוא בחי' מלכות דא"ס כמו שהוא קודם הצמצום²⁹, ולמעלה יותר.

ואדרבה: עליית הבריורים של עניני ימות החול ביום השבת היא למעלה יותר גם מבחי' השבת עצמו, וע"ד הידוע בענין "שרה הוסיפה

שו"ע אדה"ז שם ס"ב. תניא פ"ז (יא, ב).

25) ראה תניא שם.

26) משלי טז, ד.

27) ישעי' מג, ז.

28) כ"ה בלקו"ת בלק סט, ד. האזינו עז, ב

— ע"פ מדרש אגדה (באָבער) ובמדרש לקח

טוב בראשית א, ג. ובב"ר פי"ט, ב: ארבעה.

29) ראה סה"מ אעת"ר ע' עה. המשך

תער"ב ע' תתקכד. סה"מ תער"ב ע' סז.

18) פ"ד ה"ג (ובק"א סק"א).

19) פתיחתא דאיכ"ר ב. ירושלמי חגיגה

פ"א סה"ז.

20) בראשית ב, א.

21) ראה אוה"ת עה"פ (כרך א — מב, ב

ואילך. כרך ג — תקת, א ואילך).

22) חסר קצת (המור"ל).

23) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רמב. וש"נ.

24) ראה רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"ז.

על המאורות" ³⁰. וזהו שלעתיד יאמרו ליצחק דוקא "כי ³¹ אתה אבינו" ³², שענינו של יצחק הוא "יצחק עשה לי אלקים" ³³, בחי' התענוג הנעשה ע"י הברור דשם אלקים דוקא" ³⁴.

ה. עפ"ז יש לבאר דברי רבנו הזקן בסיום ספר התניא "ופנימית השבת היא הכוונה בתפלת השבת ובת"ת":

"פנימית השבת" — קאי על עליית הענינים דימות החול ביום השבת, שהיא למעלה מיום השבת עצמו (כנ"ל), ולכן נקראת "פנימית השבת". ובכדי שתוכל להיות עלי' זו שהיא למעלה מבחי' השבת עצמו — הרי זה (לא ע"י יום השבת סתם, אלא בשבת גופא) ע"י "הכוונה בתפלת השבת" דוקא. ומוסיף לאח"ז "ובת"ת" — כי כללות ענין התורה (גם בימות החול) היא דוגמת שבת, כנ"ל.

אמנם, עליית עניני החול ביום השבת היא באופן שמזדככים מגשמיותם, והיינו, שסרה הגשמיות שבהם, ונשארת רק הרוחניות שבהם, ורוחניות זו עולה ביום השבת. וזהו אומרו "כמו ששבת ה' מיו"ד מאמרות שנבראו בהם שמים וארץ גשמיים". ולכן אינו מזכיר (בכתוב "זה לעומת זה") תיבת "עשה", כי בשבת אין הענין ד"עשה" (ענין הגשמיות), ונשאר רק רוחניות הענינים.

ו. והנה, בדוגמת מעלת עבודת הברורים דחול לגבי יום השבת — היא גם מעלת בעלי תשובה, שעבודתם בבחי' אתכפיא, על צדיקים, שעבודתם בבחי' אתהפכא:

מבואר בתניא ³⁵ על הפסוק ³⁶ "ועשה לי מטעמים" — "מטעמים לשון רבים, שני מיני נחת רוח", שהם העבודה דאתכפיא והעבודה דאתהפכא.

אך יש מעלה בעבודה דאתכפיא (עבודת התשובה) על העבודה דאתהפכא (עבודת הצדיקים) — שהרי במתן-תורה (שהו"ע עבודת הצדיקים) נאמר "אנכי הוי' אלקיך" ³⁷, "אנכי" פעם אחת, וכן בקריעת ים-סוף שהיתה הכנה למ"ת נאמר "זה א-לי ואנוהו" ³⁸, "זה" פעם אחת;

(34) ראה תו"א תולדות יז, ד ואילך. ובכ"מ.

(35) פכ"ז (לד, ב).

(36) תולדות כז, ד. שם, ז.

(37) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

(38) בשלח טו, ב.

(30) ב"ר פנ"ג, ח. וראה אוה"ת בראשית

לר, א. ובכ"מ.

(31) ישע"י סג, טז.

(32) ראה שבת פט, ב.

(33) וירא כא, ו.

משא"כ בגאולה העתידה (שתהי' ע"י עבודת התשובה) נאמר "אנכי אנכי הוא מנחמכם"³⁹, ב"פ "אנכי", וכן "הנה אלקיני זה גו' זה הוי' קוינו לו"⁴⁰, ב"פ "זה"⁴¹.

וזהו שסיום ספר התניא הוא "כי זה לעומת זה כו'", שמרמז בזה על שני אופני העבודה — עבודת הצדיקים ועבודת בעלי תשובה: "זה" — עבודת התשובה, הוא "לעומת זה" — עבודת הצדיקים. ונמצא שבעבודת התשובה נאמר ב"פ "זה" — "זה לעומת זה".

וזהו ג"כ השייכות דשיעור זה לערב י"ט כסלו, ערב ראש-השנה לחסידות — כידוע⁴² בענין החילוק בין חודש סיון לחודש כסלו, שבחודש סיון, שהוא החודש השלישי מניסן שענינו עבודת הצדיקים, ניתנה בגילוי גליא דתורה, ואילו חודש כסלו, שהוא החודש השלישי מתשרי שענינו עבודת בעלי תשובה, הוא מתן-תורה דפנימיות התורה, ונמצא, שכללות הענין די"ט כסלו הו"ע מעלת התשובה⁴³.

* * *

ז. השיחה בביאור מאמר המגיד ממעזריטש⁴⁴ בפירוש רש"י⁴⁵ על הפסוק⁴⁶ "וישלח יעקב מלאכים", "מלאכים ממש", ששלח לעשו רק את ה"ממש" של המלאכים, אבל הרוחניות נשארה אצלו — שהאפשריות שיש ב"מלאכים ממש" לפעול הברור דעשו⁴⁷ היא, כאשר הרוחניות שלהם נשאר דבוקה וקשורה ביעקב; ועד"ז בנוגע לשלוחים ששולחים רבותינו נשיאינו⁴⁸ להפיץ מעינות החסידות חוצה⁴⁹, שכדי שה"חוצה" לא

אחד" (זכר' יד, ט).

(46) ריש פרשתנו.

(47) ובב' קוין: הן בהקו ד"סור מרע" — "מדוע אדום ללבושך גו'" (ישעי' סג, ב), והן בהקו ד"עשה טוב" — "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה" (פרשתנו לג, יד).

(48) שהרי "צדיקים דומים לבוראם" (רות רבה פ"ד, ג), וכשם שהקב"ה שולח שלוחים, שהם המלאכים, שעל ידם נמשכת ההשפעה בעולמות, כמו"כ פועלים רבותינו נשיאינו את העבודה והפצת המעיינות חוצה ע"י שלוחיהם — "שלוחו של אדם כמותו" (ברכות לד, ב. וש"נ) — שהם בדוגמת השלוחים ששלח יעקב לברר את עשו, לאהפכא חשוכא לנהורא.

(49) החל מהבעש"ט, שחידש דרך עבודה

(39) ישעי' נא, יב.

(40) שם כה, ט.

(41) ראה תו"מ ח"ח ע' 132 ואילך. וש"נ.

(42) ראה לעיל ע' 217. וש"נ.

(43) ולהעיר גם מהידוע אודות הסיפור

שסיפר אדמו"ר האמצעי, שהראו לו בחלמו שעבודתו של רבנו הזקן היא עשיית בעלי תשובה (ראה תו"מ חכ"א ס"ע 322 ואילך. וש"נ).

(44) סה"ש תש"ג ע' 155.

(45) כידוע שבפרש"י יש גם "יינה של

תורה" ("היום יום" כט שבט), סודות התורה, ובנדו"ד — שבפירוש רש"י זה יש הוראה בנוגע לאופן עבודת הברורים בכל דור, ובפרט בדרא דמשיחא, שצריכים לסיים את הברורים, ולפעול הגילוי ד'הוי' אחד ושמו

יפעול עליו, אלא הוא יהפוך את ה"חוצה", צריכה להיות השליחות באופן שרק ה"ממש" שלהם עסוק בפעולה עם החוצה, אבל הרוחניות שלהם נשארת בהתקשרותה עם המשלח⁵⁰ — הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפסה⁵¹ בלקו"ש ח"י ע' 100 ואילך.

* * *

ח. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה קטנתי מכל החסדים.

* * *

אמנם, לאחר כל זה, הנה ככל שיזכך את עצמו, הרי הוא בכל זאת מלוכש בגוף... וכידוע הסיפור (אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תנד ואילך. וש"נ) אודות המחזה כו', שאפילו בנוגע לאברהם, הנה מצד הגוף, נאמר בו (לך לך יז, יז) "ויפול גוי ויצחק". ועאכו"כ כשמדובר בבני אדם סתם, שהם למטה הרבה ממדריגת האבות.

ולכן, כדי שלא יהי' בבחי' נפילה ח"ו, אלא אדרבה, שיהפוך את החוצה כו', העצה היא — להיות בהתקשרות עם המשלח, וכאשר מקושרים למעלה, לא נופלים למטה — כהסיפור הידוע אודות הרה"צ ר' מאיר מפרעמישלצן (ראה תו"מ — רשימת היומן ע' רסה. וש"נ).

כלומר: אין מקום לטענה שלא רוצים לירד למטה; מוכרחים לירד למטה, אל תחתית ההר, ששם נמצא ה"מקוה טהרה", שהו"ע "זורקתי עליכם מים טהורים גוי" (יתזקאל לו, כה), ובכדי להגיע אל ה"מקוה טהרה" — מוכרחים לצאת "חוצה" דוקא; אלא שמכיון שהדרך היא חלקלקה — "כל הדרכים בחזקת סכנה" (ירושלמי ברכות פ"ד ה"ד) — הרי העצה לזה היא להיות מקושרים למעלה, ואז לא נופלים למטה.

(51) בשילוב עם שיחת י"ט כסלו תשכ"ה.

זו בשנת "תבוא עליו ברכה" (ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' רצב), ובאופן שלכל לראש צריכים להשתדל להיטיב את מצבו הגשמי של יהודי, כיון שאהבת ישראל היא כלי לאהבת ה', ויתרה מזו — שהם "כולא חד" (סה"ש קיץ ה"ש"ת ע' 3), ויתרה מזו — שאהבת ישראל היא גדולה יותר מאהבת ה', כיון ש"אוהב מה שהאוהב אוהב" (היום יום" כח ניסן).

(50) ובפרטיות יותר:

הן אמת ש"שלוחו של אדם כמותו", מ"מ, מצד הגוף החומרי, אם תהי' ההנהגה ע"פ הגבלות הגוף כו', הרי יתכן שלא זו בלבד שלא יעלה את ה"חוצה", אלא אדרבה — שה"חוצה" יוריד גם אותו, ולכן, בכדי שישלים את שליחותו צריך להיות בבחי' "מלאכים ממש".*

(* ולהעיר, שמחד גיסא, גדולה מעלת בני יתר ממעלת המלאכים, שהרי המלאכים כשירדו למטה נפלו ממדריגתם כו', ואילו בני"י, בהיותם למטה יכולים הם להפוך גשמיות לרוחניות. ולכן מצינו שהמלאכים זקוקים לעבודת בני"י, כמאמר רז"ל (דב"ר פ"ב, יז) "כשמתכנסין מלאכי השרת לפני הקב"ה לומר אימתי ר"ה. . הקב"ה אומר להם. . אני ואתם נלך אצל ב"ד של מטה" (וע"ד מאד"ל ב"מ נט, ב) "נצחוני בני נצחוני"; אבל לאידך גיסא, בהיותם למטה, זקוקים בני"י לסייע של המלאכים, שהם מעלים את התפלה והתנו"צ של בני"י שמלוכשים בגשמיות, כמאמר (ראה זה חז"א כג, א. ח"ב רא, ב) "גפיף להון ומנשק

להון". וכמו"כ צריך האדם לזכך את עצמו — שלא יהי' שקוע בג' הדברים שבהם דומה למי שלמטה ממנו, אלא בג' הדברים שבהם הוא דומה למלאך (חגיגה טז, א), ועד לבחי' "מלאכים ממש".

ט. כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר אודות המאורע שתפלת יום הש"ק זה לא היתה יכולה להיות באופן של הרחבה (בבית-המדרש הגדול למטה), בגלל שהודיעו שלמטה קר וחשוך⁵².

והקדים, שכבר אירע כן בעבר, ואז נתפעל מזה כו' — על יסוד תורת הבעש"ט⁵³ שמכל דבר יש ללמוד הוראה בעבודת ה'⁵⁴,

אבל עתה, כשהדבר חוזר וקורה בפעם השני' — הרי זה ע"ד הסיפור הידוע אודות יהודי פשוט, שואב מים, שבפעם הראשונה ששמע בפרשת השבוע המאורע דמכירת יוסף (שאביו אהב אותו מכל אחיו ועשה לו כתונת פסים, ואחיו קינאו בו וכו', ככל פרטי הסיפור), הצטער מאד ובכה; אבל כשחזרו וקראו זאת בשנה הבאה — אמר, שעכשיו הרי זה אשמתו של יוסף... שכן, לאחרי מה שאירע בשנה שעברה, ה' לו לשמור נפשו ולא לילך עוד הפעם אל אחיו...

ובהמשך לזה דיבר אודות התחלת פרשת וישב שעומדים לקרוא בתפלת מנחה: "וישב יעקב בארץ מגורי אביו", כידוע הפירוש בזה⁵⁵, שאצל יעקב ה' ענין של התיישבות ("וישב") במקום כזה שיצחק אביו ה' ירא ממנו ("מגורי" מלשון מגור ויראה)⁵⁶,

וקישר זאת עם ענין הפצת תורת החסידות, ע"פ המשל של רבינו הזקן⁵⁷ משחיקת האבן היקרה שבכתר המלך⁵⁸.

[מיד אחרי סיום ההתוועדות התפללו תפלת מנחה בבית המדרש הגדול].

תו"מ חכ"ד ע' 301. וש"נ.
 (56) ראה זח"א קפ, א. וראה גם או"ת להמגיד ר"פ וישב (יז, ב).
 (57) "התמים" ח"ב ע' מט. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שכו ואילך. ועוד.
 (58) אולי הכוונה, שאף שזהו ענין שיש להתיירא ממנו, מ"מ, ה' זה אצלו באופן של התיישבות כו' (המו"ל).

(52) בגלל קלקול במערכת החשמל (המו"ל).
 (53) ראה כתר שם טוב בהוספות סרכ"ג ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).
 (54) ראה שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון (התוועדות א) תשח"י ס"ז ואילך (תו"מ חכ"א ע' 134 ואילך).
 (55) ראה סה"ש תש"ד ע' 50. וראה גם